

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ: Είναι άκλιτο ρηματικό ουσιαστικό. Ονομάστηκε έτσι, επειδή δεν παρεμφαίνει (δε φανερώνει) πρόσωπο και αριθμό.

Έναρθρο λέγεται το απαρέμφατο, όταν συνοδεύεται από άρθρο.

Οὐδείς φοβεῖται τὸ ἀποθνήσκειν.

Αναρθρο λέγεται το απαρέμφατο, όταν δεν έχει άρθρο.

Ἀκούω τινὰ διαβάλλειν ἐμέ.

Ειδικό απαρέμφατο είναι το απαρέμφατο που εξηγείται με ειδική πρόταση (ὅτι ...). Εξαρτάται από ρήματα που σημαίνουν λέω, πιστεύω, αισθάνομαι.

Λέγουσι Σωκράτην εἶναι σοφόν.

Λένε ὅτι ο Σωκράτης εἶναι σοφός.

Τελικό απαρέμφατο είναι το απαρέμφατο που εξηγείται με πρόταση επιθυμίας (να ...). Εξαρτάται από ρήματα που σημαίνουν θέλω, επιθυμώ, μπορώ.

Βούλομαι ὑμᾶς ἐρωτῆσαι.

Θέλω να σας ρωτήσω.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΥ

Τα απαρέμφατα μπορούν να πάρουν διάφορες συντακτικές θέσεις μέσα σε μία πρόταση:

1. Συνήθως χρησιμεύουν ως **Αντικείμενα** στα ρήματα από τα οποία εξαρτώνται.

P A

Οὐκ ἐπίσταμαι **κιθαρίζειν**.

Δεν ξέρω να παίζω κιθάρα.

Υ P Aε Αα

Ἐγώ ὑπισχνουμαι σοι **εὐεργετήσιν**.

Εγώ σου υπόσχομαι ὅτι θα σε ευεργετήσω.

2. Μπορεί να χρησιμεύουν ως **Κατηγορούμενα**, όταν το ρήμα της πρότασης είναι συνδετικό.

Υ P A K

Οἱ ἄνθρωποι καλοῦσιν αὐτὸ **ἀδικεῖν**.

Οἱ ἄνθρωποι το ονομάζουν αὐτὸ **αδικία**.

3. Συχνά το απαρέμφατο χρησιμοποιείται ως **επεξήγηση** σε μια προηγούμενη λέξη, δηλαδή δίνει μία πρόσθετη πληροφορία για τη λέξη αυτή.

P Υ επεξ.

Μί' ἔστιν ἀρετὴ, τᾶτοπον **φεύγειν** αἰεί.

Μία αρετή υπάρχει, να αποφεύγει κανείς πάντα το παράλογο.

4. Το απαρέμφατο, επίσης, μπορεί να έχει θέση **ετερόπτωτου προσδιορισμού**, καθώς και **προσδιορισμού του σκοπού ή της αναφοράς**.

5. Ένα απαρέμφατο μπορεί να είναι **Υποκείμενο** σε κάποιο **απρόσωπο ρήμα** ή σε κάποια **απρόσωπη έκφραση**. Στην περίπτωση αυτή η σύνταξη ονομάζεται **απρόσωπη**. Αναλυτικότερα:

Τα απρόσωπα ρήματα βρίσκονται σε **γ' ενικό πρόσωπο**. Τα συνηθέστερα είναι τα εξής:

χρή = πρέπει, είναι ανάγκη, επιβάλλεται
ἔξεστι = είναι δυνατόν, επιτρέπεται
δοκεῖ = φαίνεται, θεωρείται (καλό)
δεῖ, πρέπει, προσήκει = πρέπει, επιβάλλεται, αρμόζει, ταιριάζει
ἔνεστι, πάρεστι, ἔστι = είναι δυνατόν
μέλλει = πρόκειται
μέλει μοι = με ενδιαφέρει
ἔοικε = φαίνεται
συμβαίνει
ἄρκει = είναι αρκετό
παρέχει = παρουσιάζεται ευκαιρία, είναι εύκολο
ἐγχωρεῖ, ὑπάρχει = είναι δυνατόν, επιτρέπεται
λυσιτελεῖ = συμφέρει
διαφέρει = υπάρχει διαφορά ή ενδιαφέρον ή συμφέρον
δηλοῖ = είναι φανερό
φιλεῖ = συνηθίζεται

Απρόσωπο μπορεί να είναι και ένα **ρήμα παθητικής φωνής στο γ' ενικό πρόσωπο**:

λέγεται, ἀγγέλλεται, θρυλεῖται, ἄδεται, ὁμολογεῖται = λέγεται, διαδίδεται **νομίζεται, φαίνεται**
ῥίσσεται = είναι ορισμένο
εἰκάζεται = συμπεραίνεται
δικάζεται = βγαίνει απόφαση
πέπρωται, εἴμαρται = είναι πεπρωμένο ή μοιραίο
προστέτακται = έχει δοθεί προσταγή
ἐνδέχεται, ἐγγίγνεται = είναι ενδεχόμενο, μπορεί να

Εκτός από τα απρόσωπα ρήματα, στα αρχαία ελληνικά σχηματίζονται και κάποιες **απρόσωπες εκφράσεις**, οι οποίες χρησιμοποιούνται όπως ακριβώς τα απρόσωπα ρήματα. Τέτοιες είναι οι εξής:

οἶόν ἔστι, δυνατόν ἔστι = είναι δυνατόν
δῆλόν ἔστι, φανερόν ἔστι = είναι φανερό
εἰκός ἔστι = είναι φυσικό, είναι επόμενο
δεινόν ἔστι, φοβερόν ἔστι = είναι φοβερό
χαλεπόν ἔστι = είναι δύσκολο
ῥαδίόν ἔστι = είναι εύκολο
ἀγαθόν ἔστι, καλόν ἔστι = είναι καλό
ἀδύνατόν ἔστι = είναι αδύνατο
ἡδύ ἔστι = είναι ευχάριστο
ἄξιόν ἔστι = αξίζει
αἰσχρόν ἔστι = είναι ντροπή
προσηκόν ἔστι = είναι πρόπον, είναι σωστό

ἀνάγκη ἔστί = είναι ανάγκη
ᾠρα ἔστι, καιρός ἔστι = είναι ευκαιρία, είναι η κατάλληλη περίπτωση
θέμις ἔστί, νόμος ἔστί = υπάρχει συνήθεια ή νόμος
χρεών ἔστι = είναι αναγκαίο
κίνδυνός ἔστι = υπάρχει κίνδυνος

φόβος ἐστί, δέος ἐστί = υπάρχει φόβος
 ἐλπίς ἐστί = υπάρχει ελπίδα
 χρεών ἐστί = είναι αναγκαίο
 ὄνειδος ἐστί, αἰσχὺνη ἐστί = είναι ντροπή
 ἔργον ἐστί = είναι δύσκολο
 λόγος ἐστί = λέγεται

ῥαδίως ἔχει = είναι εύκολο
 δεινῶς ἔχει = είναι φοβερό, υπάρχει φόβος
 προσηκόντως ἔχει = είναι πρέπον
 εὖ ἔχει, καλῶς ἔχει = είναι καλό
 ἀρκούντως ἔχει = είναι αρκετό

Όταν, λοιπόν το ρήμα της πρότασης είναι απρόσωπο (δηλαδή ανήκει σε μία από τις παραπάνω ομάδες) και μέσα στην πρόταση υπάρχει απαρέμφατο, τότε έχουμε τη λεγόμενη **απρόσωπη σύνταξη**, την οποία αναλύουμε ως εξής:

A. Εντοπίζουμε και σημειώνουμε το **απρόσωπο ρήμα** ή την απρόσωπη έκφραση.

B. Βρίσκουμε το **απαρέμφατο**, το οποίο και θεωρούμε ως **Υποκείμενο** του απρόσωπου ρήματος.

Γ. Στη συνέχεια εντοπίζουμε και σημειώνουμε μέσα στην πρόταση μία **δοτική** πτώση (αν υπάρχει) που φανερώνει πρόσωπο. Αυτή τη δοτική την ονομάζουμε **δοτική προσωπική**.

Δ. Μετατρέπουμε τη δοτική προσωπική σε **αιτιατική**. Αυτή η αιτιατική θα είναι το **Υποκείμενο** του απαρεμφάτου.

(Ορισμένες φορές η δοτική προσωπική απουσιάζει από την πρόταση, αλλά υπάρχει κατευθείαν η αιτιατική ενός προσώπου, η οποία και είναι το Υποκείμενο του απαρεμφάτου).

παράδειγμα:

Πρέπον ἐστί ὑμῖν φροντίζειν περὶ τῆς πόλεως.

A. Εντοπίζουμε το απρόσωπο ρήμα ή τη απρόσωπη έκφραση: **πρέπον ἐστί**.

B. Βρίσκουμε το απαρέμφατο: **φροντίζειν**. Αυτό θα είναι το Υποκείμενο του πρέπον ἐστί.

Γ. Βρίσκουμε τη δοτική πρόσωπο: **ὑμῖν**. Την ονομάζουμε δοτική προσωπική.

Δ. Μετατρέπουμε τη δοτική προσωπική ὑμῖν σε αιτιατική: **ὑμᾶς**. Το ὑμᾶς θα είναι Υποκείμενο στο απαρέμφατο **φροντίζειν**.

P δοτ.πρ. Υ
Πρέπον ἐστὶ ὑμῖν φροντίζειν περὶ τῆς πόλεως.

↓
 ὑμᾶς: Υαπρφ

Πρέπει εσεῖς να φροντίζετε για την πόλη.

ΤΑΥΤΟΠΡΟΣΩΠΙΑ - ΕΤΕΡΟΠΡΟΣΩΠΙΑ

Ένα απαρεμφάτο, όπως και ένα ρήμα, έχει Υποκείμενο και Αντικείμενο ή Κατηγορούμενο. Όταν ψάχνουμε να βρούμε το **Υποκείμενο** ενός απαρεμφάτου, διακρίνουμε τις εξής περιπτώσεις:

- α) **Ταυτοπροσωπία** → Το Υποκείμενο του απαρεμφάτου (Υαπρφ) είναι **το ίδιο** με το Υποκείμενο του ρήματος (Υ) και βρίσκεται αναγκαστικά σε **ονομαστική** πτώση.

Υ/Υαπρφ Ρ Α/τελ.απρφ
 Ἐγὼ πειράσομαι διδάξαι ὑμᾶς.
 Εγὼ θα προσπαθήσω να διδάξω εσάς.
 [Ἐγὼ θα προσπαθήσω, εγὼ θα σας διδάξω]

Υ/Υαπρφ Ρ Α/ειδ.απρφ
 Οὗτος ὡμολόγησεν ποιήσιν ταῦτα.
 Αυτός συμφώνησε ότι θα πράξει αυτά.
 [Αυτός συμφώνησε, αυτός θα πράξει]

- β) **Ετεροπροσωπία** → Το Υποκείμενο του απαρεμφάτου είναι **διαφορετικό** από το Υποκείμενο του ρήματος και τίθεται σε **αιτιατική** πτώση.

Υ Ρ Υαπρφ Α/ειδ.απρφ
 Σωκράτης ἠγείτο θεοὺς πάντα εἰδέναι.
 Ο Σωκράτης πίστευε ότι οι θεοί όλα τα γνωρίζουν.
 [Ο Σωκράτης πίστευε, οι θεοί γνωρίζουν]

Υ Ρ Αα/Υαπρφ Αε/τελ.απρφ
 Κλέαρχος παρήγγειλε τοὺς Ἕλληνας τίθεσθαι τὰ ὅπλα.
 ΟΚλέαρχος διέταξε τους Έλληνες να στήσουν τα όπλα.
 [Ο Κλέαρχος διέταξε, οι Έλληνες θα στήσουν τα όπλα]

Σημείωση: Όπως φαίνεται από το αμέσως προηγούμενο παράδειγμα, ορισμένες φορές το Αντικείμενο του ρήματος μπορεί να είναι Υποκείμενο του απαρεμφάτου.